

Vážený pane starosto, vážená paní Kánská, vážení hosté, bratři a sestry, kutnohorští přátelé svobody:

To hlavní o doktorce Miladě Horákové zde již bylo řečeno. Proto se jen nejprve svěřím, jak zařadím tuto dnešní událost do kroniky kutnohorské, kterou nosím v hlavě.

Z několika životů, které se s životy některých z nás ještě prolínaly, nakonec zůstanou i legendy, pomníky, tabule a jména veřejných prostranství. Ty nám připomínají opakovaná vítězství a porážky, naděje, příkoří a oběti boje o svobodu a otevřenou společnost.

V dětství jsem sáňkoval pod sochou Karla Havlíčka Borovského. Ta připomíná jeho soud v Kutné Hoře a jeho vzdor. Ale o místním domácím odboji v Kutné Hoře prozatím chybí veřejná vzpomínka, na rozdíl od uznání, kterého se zde dostalo prvnímu odboji zahraničnímu. Dosud vidím jak 7. října 1934 můj otec odhaloval pomník padlým legionářům u Hrádku. Socha Masaryka, která pravidelně mizí po každé naší porážce a znovu se zde vztyčuje po každém našem vítězství, nám doporučuje ideály, který byly součástí státního mýtu první Československé Republiky. 27. října 1998 z podnětu ještě žijících účastníků druhého odboje byla u příležitosti 80. výročí obnovení českého státu pojmenována Ulice československých legionářů. Mnoho legionářů se zúčastnilo také odboje druhého a třetího. Účastníci prvního odboje již nežijí a přímých účastníků odboje druhého je velmi málo.

Dnes přidáváme v Kutné Hoře další symbol. Pojmenováním tohoto místa chceme sobě a budoucím generacím připomenout život i smrt doktorky Milady Horákové, účastnice odboje druhého i třetího. Doufám, že čtvrtý odboj za našeho života nutný nebude.

Osudy paní Horákové se těž, přímo i nepřímo, dotkly i mne.

Naproti cele na čtvrtém dvoře Malé tereziánské Pevnosti, kde jsem chvíli sídlil, byly vězněny ženy. Tam, až do přesunu do Drážďan byla těž paní Horáková. Táňa Kulišová v knize profesora Machta uveřejněné ještě před únorem 1948, o ni napsala:

„Na ženském oddělení byla cela pro nemocné ženy. Bylo zde sedm postelí, na kterých ležely ženy, které byly ponejvíce tak těžce nemocné, že nemohly chodit.

...

O nemocné se starala pečlivě a svědomitě a nadmíru obětavě Dr. Milada Horáková. Dělal ošetrovatelku po několik měsíců. Neznala únavy, pro sebe neměla po celý den ani chvíli volné. Ošetřila každého, kdo přišel do nemocniční cely, vařila a roznášela po celý den různé čaje, od ranního apelu až do chvíle, kdy se cely zavíraly. Teprve večer, po zavření cel si Miládka trochu

oddechla, vzpomínala na svou dceru, na manžela, který byl v tu dobu stále na Pankráci, a na svého otce, který posílal balíčky. Mnohokrát jsem si myslela, jak je to možné, aby Miládka po celý den ošetřovala tolik vředů (zvláště u dívek z pracovní cely), umývala zavšivené hlavy děvčat z pracáku a při tom neměla pokazený žaludek. Bez reptání, se stálým úsměvem a krásným pochopením pomáhala přecházet všichni tu bídu a špínu. Někdy jedla svůj oběd docela studený, poněvadž po poledním apelu, kdy my jsme měly hodinu volna na procházku po dvoře, dokud ji Pindřa¹ nezakázal, nahrnula se spousta žen a dívek do ordinace a Miládka místo odpočinku měla hodinu nejpilnější práce.“²

Po únoru 1948 mne účastník Čapkových pátečních schůzek s Masarykem, profesor Vysoké školy ekonomické a sociální demokrat Josef Macek pozval do kroužku, který se občas sešel někde na Malé Straně. Chodila též paní Horáková. Tehdy jsem dostal i její adresu, a zapsal si ji do notýsku.

V lednu 1949 jsem při žádosti o asyl s plnou důvěrou notýsek ukázal skupině norské cizinecké policie, která mne vyslychala. Z výsledků se pozvolna stával nátlak. Byly mi odepřeny potravinové lístky a pracovní povolení. Následovaly vyhrůžky vyhoštění z Norska a násilného převozu do Československa. Nakonec jsem dostal zákaz pobytu v Oslu. Dotazy se stále více soustřeďovaly na tři jména, jedno z nichž bylo Horákové.

Zkušenosti s tímto postupem jsem měl již s německým Gestapem a s českými komunisty. Bylo mi tedy jasné, že ačkoliv nechápu co se děje, je třeba odmítat a mlčet. Po roce a půl jsem tento souboj vyhrál a mohl se vrátit se do Osla. Až v Americe někdy v roce 1954 jsem se dozvěděl, že Norští policisté, kteří mne před pěti lety vydírali, byli odhaleni jako špionážní skupina pracující pro sovětskou NKVD.

Macek na poslední chvíli o Vánocích 1949 z Československa utekl. Sešli jsme se znovu až v roce 1959 na Pittsburské univerzitě. Vysvětlil mi mnohé z událostí z roku 1949. Na nebožku Miladu Horákovou jsme při každém setkání zavzpomínali.

Nechť tento kámen a toto místo těm, kdo zde projdou, připomenou celoživotní práci Milady Horákové pro tento národ a její opakované hrdinství a věrnost i ve smrti. Heslo „Padlým čest a mír, živým zodpovědnost a boj!“, které se mi vpálilo v mysl před sedmdesáti lety, kdy je můj otec přednesl z podstavce pomníku u Hrádku, by i pro ní bylo vhodným epitafem.

Richard Jung

¹ Lagerkomandant Malé pevnosti Jöckel. (RJ)

² Prof. Ant. Macht: Pankrác - Terezín Malá Pevnost. Knihotiskárna Bureš Praha XIV. Str. 181-2.